

JAKUB

... bylo to roku 1822, kdy pár nerozvážných Čechů opustilo svoji vlast ...

tak začíná film Piemule - dokument o české menšině v Rumunsku. Film "Jakub" by mohl začít obdobně

... bylo to roku 1947, kdy lidem jedné malé vesnice v Zakarpatských horách bylo přislíbeno lepší živobytí ...

Ve stejném roce přesídlila z vesnice Vagaš, Soča a Tarna Mare na hranicích severního Rumunska skupina Zakarpatských Rusínů do Západních Čech. Jejich otcové a dědové žili původně ve vesnicích okolo Ukrajinského Chustu. Pod záminkou lepšího živobytí se nechali zlákat tehdejším grófem, vykáceli les, zorali půdu, zasadili ovocné stromy a přivezli si ostatní členy rodiny. Nebylo to daleko od svých původních domovů, tehdy však netušili, že jednoho dne je navždy oddělí státní hranice. Vesnice se rozrostla, půda přestávala být úrodná, blížila se II. světová válka ...

Po válce přišla komise z Čech, která vybírala "pracovní národ" na místa bývalých Sudetských Němců. Aby mohli toto místo opustit, Rusíni byli nuceni prohlásit se za "Slováky", jinak by museli na Ukrajinu do Ruska, a toho se každý bál ...

Po dlouhé, vyčerpávající cestě byli dopraveni na vytoužené místo, nastěhováni do domů, které však byli značně vyrabované, okna potlučená, spali na holé podlaze bez peřin ...

Rusíni přišli s 35 kg na zádech /víc jim nebylo dovoleno/, Němci s 30 kg odcházeli ... " d o b r o v o l n ě ".

Lidé se těžko vyrovnávali s pocitem "cizího", většina z nich byla negramotná a ani později nebyl dostatek času na vzdělání. To bylo umožněno až jejich dětem.

Práce, dřina a zase práce.

Postupně si uprvidli domy, zaseli pole, žilo se jim lépe, nestrádali, přesto však byly chvíle, kdy paměť vystoupila do popředí. Mezi nimi žil i Jakub Popovič. Říká se o něm, že mohl odříkat celou bibli z paměti, s hlasem silným až drsným, patřil k nejvzdělanějším lidem, znal obrovské množství

folklorních písní, originální, divoký tanec se stával středem pozornosti celé vesnice.

Příběh Jakuba je klubko, které se pozvolna rozmotává v myšlenkách přenesených lidskou pamětí.

Lidé na Jakuba vzpomínají. Jak žil ..., jaký byl ... Většina z nich, podobně jako Jakub, byli zavřeni v ruských koncentračních táborech, kde prožívali své peklo ... Vzpomínky na válku, kdy stál bratr proti bratru - jeden u Rusů, na druhé straně u Maďarů ... paměť války otázka svědomí.

Tento lidský příběh je zastoupen v životních příbězích všech lidí. Vzpomínka na osobnost Jakuba se stává pamětí obecnou.

Film však netvoří pouze drastické, vitální vzpomínky na ruské zajatecké tábory či na válku, jako pevná nit je zde prostoupen rusínský folklór. Lidé Jakuba imitují, předvádějí jak tančil, zpíval, chodil, mluvil ... Vše živě před kamerou. A do tohoto dravého toku plynou obrazy rusínských svateb, pohřbů, posvícení, svěcení, vánoc, velikonočních rituálů, procesí ... některé představy zkonkrétní, jiné se přelíjí do syrové poezie. Jakub byl člověk nejveselejší - jak mnozí vesničané tvrdí - zároveň byl i nejvíc válkou poznamenaný. Lidé, u kterých Jakub spal, vzpomínají na jeho kruté sny, naplněné věčným strachem. Člověk se zraněnou pamětí nedokáže být sám.

Filmem evokují minulost v její prchavosti a proměnlivosti. Čas - živé trvání v němž není minulost, přítomnost, budoucnost - vše je stejné, jde o to vyjádřit jen to, co je nevyjádřitelné.

Vyprávění pomocí obrazu a zvuku.

Hledám svědomí v člověku.

Je až neuvěřitelné, že když jsem se zeptala několika rusínských mužů, co je to svědomí ... cituji: "Pro mě je to svědomí ... ta válka - a co víc?"

folklorních písní, originální, divoký tanec se stával středem pozornosti celé vesnice.

Příběh Jakuba je klubko, které se pozvolna rozmotává v myšlenkách přenesených lidskou pamětí.

Lidé na Jakuba vzpomínají. Jak žil ..., jaký byl ... Většina z nich, podobně jako Jakub, byli zavřeni v ruských koncentračních táborech, kde prožívali své peklo ... Vzpomínky na válku, kdy stál bratr proti bratru - jeden u Rusů, na druhé straně u Maďarů ... paměť války otázka svědomí.

Tento lidský příběh je zastoupen v životních příbězích všech lidí. Vzpomínka na osobnost Jakuba se stává pamětí obecnou.

Film však netvoří pouze drastické, vitální vzpomínky na ruské zajatecké tábory či na válku, jako pevná nit je zde prostoupen rusínský folklór. Lidé Jakuba imitují, předvádějí jak tančil, zpíval, chodil, mluvil ... Vše živě před kamerou. A do tohoto dravého toku plynou obrazy rusínských svateb, pohřbů, posvícení, svěcení, vánoc, velikonočních rituálů, procesí ... některé představy zkonkrétní, jiné se přelíjí do syrové poezie. Jakub byl člověk nejveselejší - jak mnozí vesničané tvrdí - zároveň byl i nejvíc válkou poznamenaný. Lidé, u kterých Jakub spal, vzpomínají na jeho kruté sny, naplněné věčným strachem. Člověk se zraněnou pamětí nedokáže být sám.

Filmem evokují minulost v její prchavosti a proměnlivosti. Čas - živé trvání v němž není minulost, přítomnost, budoucnost - vše je stejné, jde o to vyjádřit jen to, co je nevyjádřitelné.

Vyprávění pomocí obrazu a zvuku.

Hledám svědomí v člověku.

Je až neuvěřitelné, že když jsem se zeptala několika rusínských mužů, co je to svědomí ... cituji: "Pro mě je to svědomí ... ta válka - a co víc?"

Jakub patřil k lidem, kteří se nosili hrůzy války dál v sobě.

Zahnížděný strach - zakotvené svědomí ...

Jednoho dne ze samého strachu svoje válečné vyznamenání zahrabal do země...

Strach ...

Když přišli tito Rusíni - někteří ještě jako děti - měli jejich otcové a matky také strach. Strach z toho, že jednoho dne se vrátí Němci zpět do svých baráků.

Tento strach se v nich usadil přes několik desetiletí až do současnosti, kdy byly hranice s Německem otevřeny...

Skrze své stáří někteří z nich nacházejí hlubokou lásku, své kořeny, svou půdu, ve které by chtěli spočinout.

... vykastované stromy - ovocný sad
zarostlé kameny - onehdy stavení
ztrouchnivělý dřevěný kostel
položený kříž
paměť a čas

domov.

Filmovou linku nám otevírá obraz mlžného oparu sudetských vesnic, doléhá k nám hlas německého starosty, který ve svém projevu při slavnostním otevírání hranic hovoří o svobodné Evropě jako společném domu ... a o svobodném světě ...

Poslední sekvence filmu ukazuje oslavu 40. výročí příchodu Zakarpatských Rusínů do Čech (točeno v r. 1987). Je to opět jedna z absurdních sekvencí, ve které se stává pravoslavný pop komunističtější - totalitnější, než samotný komunistický předseda vesnice. Z těchto dvou projevů nám vystoupí do popředí nejen drsný a těžký život Zakarpatských Rusínů, ale též absolutní absurdita totalitního systému minulých let.

Motivů ve filmu je samozřejmě daleko více. Snažila jsem se o skromný náčrt dramaturgické linky filmu a jeho pocitu.

Vše se postupně stává legendou - příběh zemřelého Jakuba, přestřihávání drátů na hranicích mezi českou a německou vesnicí, archaické záběry z Maramurešských hor ... až zemřou ti, co byli svědky ruských zajateckých táborů, Vagašských kopců zakarpatské domoviny, rusínského folklóru, lidské paměti, zůstanou hřbitovy, kde na tělech Sudetských Němců spočinou těla Zakarpatských Rusínů, aby se vše nakonec promísilo a splynulo v jednotu.

AMEN.